

Jakelu

LAUSUNTO

1.12.2023

HVK/2023/00917-2

Lausuntopyyntö VN/2135/2023

Huoltovarmuuskeskuksen lausunto yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittävän työryhmän raportista

Huoltovarmuuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja on perehtynyt Lausuntopyyntöön ja sen taustalla olevaan materiaaliin. Huoltovarmuuskeskus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yksityisen turvallisuusalan koulutuksen, ohjauksen ja valvonnan kehittäminen on kannatettavaa. Huoltovarmuuskeskus katsoo, että siinä prosessissa tulisi mahdollisuuksien mukaan huomioida myös kriittisen infrastruktuurin suojaamisen erityispiirteet ja -tarpeet. Laaja-alaisen hybrdivaikuttamisen keinovalikoiman uhat kohdistuvat Suomeen entistä tiiviimmin, ja niissä korostuvat kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvat vaikuttamisen eri tavat. Yksityistä turvallisuusalaa koskettavat uhat liittyvät erityisesti henkilöiden liikkumiseen ja toimintaan kohteen alueella ja sen välittömässä läheisyydessä sekä miehittämättömien ilma-alusten käyttöön kohteessa. Suomessa viranomaisilla ei ole sellaisia resursseja, että ne edes teoriassa kykenisivät laajasti vastaamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta kriittisten kohteiden ennakoivasta suojaamisesta fyysisiä hybridiuhkia vastaan.

Tämänhetkisten lakien ja niiden tulkintojen mukaan pääsääntöisesti vain viranomaisilla on mahdollista puuttua luvattomaan drone-lennätykseen. Lain sähköisen viestinnän palveluista (7.11.2014/917) 136 § mukaan pienoismallin tai miehittämättömän aluksen kauko-ohjaukseen liittyvää radioviestintää on mahdollista käsitellä vain ”automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tilastollisesti”, ja muutoin siihen sovelletaan, mitä viestin ja välitystietojen luottamuksellisuudesta on säädetty. 136 § 2 momentin mukaan kuitenkin muualla laissa voidaan säätää mahdollisuudesta käyttää tietoja ilman viestinnän osapuolen suostumusta. Esimerkiksi Poliisilaki, Rajavartiolaki, Vankeuslaki ja Laki puolustusvoimista antavat kyseisille viranomaisille valtuudet puuttua lennätykseen.

Lisäksi Ydinenergialain (11.12.1987/990) 7 v § (lakimuutos 11.12.2020/964) mukaan ydinvoimalaitoksen turvahenkilöllä on ydin- tai säteilyturvallisuuden turvaamiseksi oikeus ottaa miehittämätön ilma-alus teknistä laitetta tai voimakeinoa käyttäen tilapäisesti haltuun, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkuun, jos se saapuu oikeudetta alueelle.

Huoltovarmuuskeskus esittää, että mikäli Lakia yksityisistä turvallisuuspalveluista ollaan muuttamassa, tulisi tarkastella mahdollisuutta säätää kriittisen infrastruktuurin kohdetta suojaavalle henkilölle oikeuksia miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumiseen lähes vastaavalla tavalla kuin Ydinenergilain 7 v §:ssä säädetään ydinvoimalaitosten turvahenkilöiden osalta. Koulutusvaatimukset ja ilmoitusvelvollisuudet olisivat myös 7 m ja 7 t pykälää vastaavat.

Muun kriittisen infrastruktuurin osalta ei kuitenkaan tulisi kattavasti edellyttää YEL 7 v § mainittua Ilmailulain 11 § mukaista lentokieltoaluetta. Rajoittavat ja kieltävät UAV-ilmailuvyöhykkeet ("drone-lentokieltoalueet") ovat julkista tietoa, mutta kriittiseen infrastruktuuriin sisältyy lukuisia sellaisia kohteita, joihin ei ole mahdollista lentokieltoaluetta perustaa, jottei kohteen sijainti paljastu. Ydinvoimalaitosten sijainti on valmiiksi julkinen tieto, joten niiden osalta asia ei ole ongelma.

Myöskään kriittisen infrastruktuurin kohteeseen voimakeinoin pyrkivien, ulkopuolisten henkilöiden muodostamaan uhkaan ei välttämättä kyetä vastaamaan nykyisen Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista suomilla keinoilla ja valtuuksilla. Sen sijaan esimerkiksi Ruotsissa toimii tavallista vartijaa (*våktare*) laajemmilla oikeuksilla työskenteleviä turvallisuusvartijoita (*skyddsvakt*), joiden asema on määritelty suojelulaissa (Skyddslag 2010:305). Huoltovarmuuskeskus on teettänyt vertailevan juridisen selvityksen yksityisen turvallisuusalan toimivaltuuksista Suomessa ja Ruotsissa vuonna 2021.

Ruotsissa turvallisuusvartija on henkilö, joka ei ole poliisi, mutta joka vartioi suojattua kohdetta. Sekä sotilaat että siviilihenkilöstö voivat olla turvallisuusvartijoita. Laissa ei tehdä eroa sotilaallisten ja siviilivartijoiden välillä. Suojattavassa kohteessa, jota hän vartioi, sekä kohteen läheisyydessä, turvallisuusvartijalla on samat valtuudet kuin poliisilla ottaa kiinni henkilö, jos pidätykseen on säädösten mukaan perusteita.

Huoltovarmuuskeskus esittää, että tulisi selvittää mahdollisuus ruotsalaista skyddsvakt-roolia vastaavan turvallisuusvartijan toiminnalle myös kotimaisen kriittisen infrastruktuurin tärkeimpien kohteiden suojaamisen osalta.

Mahdollisesti käynnistettävässä lainsäädäntöhankkeessa tulee tarkemmin toteuttaa edellä kuvattujen, luonteeltaan alustavien, esitysten vaikutusarviointit sekä mahdollisesti laajempi tarkastelu vähintäänkin Ruotsin lisäksi muista Pohjoismaista.

Edellä kuvatut esitykset tulevat osittain lausuttavana olevan loppuraportin ulkopuolelta, mutta niillä olisi toteutuessaan vaikutuksia yksityisen turvallisuusalan koulutukseen, ohjaukseen sekä valvontaan. Johtuen esitysten alustavasta luonteesta, sekä siitä, että varsinaista lainsäädäntöhanketta ei ole vielä käynnistetty, ei yksityiskohtaisia vaikutuksia ole lausunnossa kuvattu.

Lisätiedot

Lisätietoja antaa Atte Kokkinen, varautumiskoordinaattori
(etunimi.sukunimi@nesa.fi, 029 505 1001).

Johtaja Jaakko Pekki

Varautumiskoordinaattori Atte Kokkinen

Liitteet Ei liitteitä

Jakelu Sisäministeriö

Tiedoksi Operatiivinen osasto, Heli Tammivuori
Operatiivinen osasto, Melinda Palomaa